

Social- og ældreminister Astrid Krag's talepapir

Anledning	Samråd om BPA – SOU alm. del – samrådssp. Å-AB
Dato / tid	Den 25. maj 2021 kl. 15:30-16:30
Sted	SOU
Talens varighed	Ca. 17 minutter.
Talens formål	Besvare samrådssp. Å-AB
Publikum og programpunkt	-

Samrådsspørgsmål Å-AB stillet efter ønske fra Jakob Sølvhøj (EL)

Samrådsspørgsmål Å

"Vil ministeren redegøre for sin vurdering af årsagerne til, at færre personer får tildelt en BPA-ordning, og herunder redegøre for sine overvejelser om, i hvilket omfang økonomiske overvejelser påvirker kommunernes afgørelse, og redegøre for, hvad ministeren agter at gøre for at sikre, at borgere med handicap, der har behov for en BPA-ordning for at leve et liv på lige fod med andre, får tildelt en BPA-ordning?"

Samrådsspørgsmål AA

"Vil ministeren redegøre for, hvad ministeren agter at gøre for at stoppe en kommunal praksis, hvor kommuner udmåler rådighedstimer i BPA-ordninger i et omfang, der indebærer, at rådighedstimer ikke kun anvendes i helt særlige tilfælde, men erstatter almindelige løntimer i situationer, hvor borgeren er afhængig af hjælp fra sin personlige hjælper?"

Samrådsspørgsmål AB

"Vil ministeren redegøre for sin opfattelse af Ankestyrelsens praksis i forhold til afgørelser og vejledning vedrørende

anvendelse af rådighedstimer i BPA-ordninger, og hvad agter ministeren at foretage sig i anledning af den skarpe kritik af Ankestyrelsen, som fagforbundet FOA har rejst i en åben henvendelse til ministeren, offentliggjort på FOA's hjemmeside den 23. april 2021?"

Det talte ord gælder

[Indledning]

Først og fremmest skal der lyde en tak til stilleren af samrådsspørgsmålene. For servicelovens hjælperordninger er nogle helt centrale ordninger i den danske handicappolitik.

De hjælper nemlig nogle af de allermest udsatte borgere med størst hjælpebehov.

Så derfor tak for anledningen til at drøfte dem her i dag.

Formålet med ordningerne med *kontant tilskud til ansættelse af hjælpere* og *Borgerstyret Personlig Assistance (BPA)* efter servicelovens §§ 95 og 96 – bedre kendt som hjælperordningerne – er at skabe mulighed for en helhedsorienteret hjælp for borgere med et omfattende hjælpebehov.

Vi snakker altså her om nogle af de allermest udsatte borgere, der har brug for denne helt særlige hjælp.

Det er borgere, der har så massive hjælpebehov, at de ikke selv er i stand til at gøre mange af de ting, vi andre hver dag tager for givet.

Tag f.eks. sådan noget, som et måltid. Det er en situation, som mange af os uden handicap, tager som en selvfølge hver dag.

Men for mennesker, der er i målgruppen for hjælperordninger, kan det at stable et måltid mad sammen, være en nærmest umulig opgave, hvis den skulle klares alene.

For hvordan skal man f.eks. købe maden ind, hvis man har et meget omfattende bevægehandicap og funktionsnedsættelse i bevægeapparatet?

Og hvordan skal man kunne stå for madlavning og opvask? For slet ikke at snakke om at være i stand til at deltage i fritidsaktiviteter og kulturelle arrangementer, og hvad der ellers hører livet til for mennesker med – og uden – handicap.

En anden årsag til, at hjælperordningerne er en så værdsat del af den hjælp, vi i det danske velfærdssamfund tilbyder mennesker med handicap, skyldes ikke mindst relationen mellem hjælper og bruger.

For mennesker med en hjælperordning, som f.eks. har talevanskeligheder, kan alene kommunikationen i hverdagen være en kæmpe udfordring.

Derfor er det helt centralt for borgere, der oplever dette besvær, at have et fast hold af hjælpere, som kan bistå borgeren som den forlængede arm og krop i hverdagen.

Et fast hold af hjælpere, der kender borgerens situation og behov, og kan afkode borgerens mimik og gestik. Et fast hold af hjælpere, der kan give præcis den hjælp og støtte, som borgeren har behov for i hverdagen.

Hjælperordningerne skal altså gribe denne gruppe af sårbare borgere, ved at skabe grundlag for fleksible ordninger, der tager udgangspunkt i borgerens selvbestemmelse, så borgeren kan fastholde eller opbygge et selvstændigt liv.

Jeg er både stolt og glad for at leve i et velfærdssamfund, hvor fællesskabet yder en så stor og skræddersyet støtte og hjælp til mennesker med omfattende handicap, sådan som vi i her Danmark gør med hjælpeordningerne. Og jeg tror ikke, at man i ret mange andre lande i Verden vil kunne finde samme omfattende ordninger.

For med eller uden handicap, er vi alle mennesker med forskellige behov og interesser. Og derfor hverken kan eller skal vi kun have ens standardløsninger, der passer til alle.

Derfor er det vigtigt, at vi har hjælperordningerne.

For jeg tror på, at man som menneske kan leve det liv, som man ønsker, selvom man har nogle begrænsninger.

Jeg tror, vi alle er enige om, at hjælperordningerne har en positiv betydning for de borgere, der har massive hjælpebehov og efter en konkret og individuel vurdering brug for de her ordninger.

Og lad det være afsættet for min besvarelse af de tre forskellige samrådsspørgsmål, som vi skal drøfte i dag.

Da spørgsmålene hænger tæt sammen, vil jeg besvare dem samlet.

[Samrådsspørgsmål Å – Fald i nytilkendelser af BPA-ordninger]

I samrådsspørgsmål Å spørges til tilgangen til BPA-ordninger. I spørgsmålet bliver jeg desuden spurgt ind til de

økonomiske overvejelser i kommunernes afgørelser, og hvad jeg agter at gøre fremadrettet på området.

Hvis et menneske har behov for en særlig hjælp og efter en konkret og individuel vurdering opfylder lovgivningens krav, skal man selvfølgelig have den hjælp, der modsvarer hjælpebehovet.

For det skal ikke være en kamp at få hjælp, og ingen mennesker skal lades alene med udækkede hjælpebehov.

En ordning efter servicelovens § 95 om *kontant tilskud til ansættelse af hjælpere* er – og har hele tiden været – rettet mod borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som har et behov for hjælp til personlig pleje og til at løse praktiske opgaver i hjemmet i mere end 20 timer om ugen.

Og en ordning efter servicelovens § 96 om *BPA* er – ligeledes uændret – rettet mod borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har et behov, som gør det nødvendigt at yde denne ganske særlige støtte, herunder behov for støtte til pleje, overvågning og ledsagelse.

[Samrådsspørgsmål Å – Begrænset data om tilgang til ordningerne]

Hvis man kigger på *tilgangen* til hjælperordningerne, forstået som "nye" modtagere i et givent år, så viser ministeriets tal, jf. også et tidligere alm. del-svar fra mig, at tilgangen til begge ordninger er faldet i 2018 og 2019 sammenlignet med 2017.

Men kigger man i stedet på *det samlede antal modtagere* af de to hjælperordninger, så ser man et noget mindre dramatisk billede. Det samlede antal modtagere er ikke – som jeg læser tallene – faldet meget dramatisk. Fra 2015 til 2019 er antallet af modtagere af § 95 faldet fra 530 til 490 personer, og antallet af modtagere af § 96 er faldet fra 1.800 til 1.780 personer.

Ser man på *udgifterne* til de to ordninger, jf. samme svar, fremgår det yderligere, at de samlede udgifter til de to ordninger, hverken i årene 2017-2019 eller set over en længere periode fra 2009 til 2019 er faldet. Der er enkelte udsving mellem årene, men ingen tendens til et støt fald.

Samlet set kan man altså sige, at der *ikke* er tale om en meget markant reduktion i det samlede antal *modtagere* af ordningerne, eller når det gælder *udgifterne* i perioden 2015-

2019. Men at der dog er tegn på, at antallet af modtagere falder lidt i de seneste år, samt tegn på et fald i tilgangen af modtagere.

Når alt dette er sagt, så hører det også med til historien, at de tal for både *tilgang* og *modtagere*, jeg refererer til, er behæftet med en række usikkerheder, for eksempel at de beror på data fra kun 45 kommuner og er opregnet til landsplan.

Vi har altså ikke de faktiske tal fra kommunerne, som kan vise os det fulde billede.

Dertil kommer, at tallene kun fortæller os om udviklingen i antallet modtagere, men de siger ikke noget om årsagerne – altså hvad der driver udviklingen og faldet i tilkendelsen af nye modtagere af hjælpeordningerne. Er det kommunerne, der er blevet mere tilbageholdende i tilkendelsen af ordningerne? Sådan som det også er den underliggende præmis i samrådsspørgsmålene. Eller er der færre borgere, der opfylder kravene i lovgivningen for at modtage ordningerne?

Det kan vi sådan set ikke med sikkerhed sige noget om.

Jeg har naturligvis noteret mig, at der er organisationer på området, der mener, der er tale om det første – altså at det er blevet sværere at få tilkendt en hjælpeordning. Jeg noterer mig også, at man fra kommunernes side omvendt hælder til det sidste: At man i kommunerne – sådan lidt groft sagt – tidligere har været for rundhåndet med at tilkende ordningerne.

[Samrådsspørgsmål A – Økonomiske overvejelser i BPA-afgørelser]

Hvad angår den del af spørgsmålet, som handler om, hvilke økonomiske hensyn kommunerne tager, så gælder her, at lovgivningen på området er klar.

Det fremgår af servicelovens § 1, at alle afgørelser efter serviceloven træffes på baggrund af faglige og økonomiske hensyn. Og det gælder også afgørelser om hjælperordningerne.

Det er altså ikke *alene* faglige hensyn eller *alene* økonomiske hensyn, der skal ligge til grund for afgørelsen om hjælp.

Det er et *både og*. Og sådan har det altid været. Den lovændring tilbage fra 2012, hvor formuleringen blev skrevet

ind i loven, var efter lovforarbejderne en lovfæstelse af, hvad der allerede var gældende ret, fordi kommunerne har en generel forpligtelse til at handle økonomisk ansvarligt.

Kommunerne kan altså ikke inden for lovgivningens rammer give afslag på en hjælperordning alene ud fra økonomiske hensyn.

[Samrådsspørgsmål Å – Hvad ministeren agter at gøre fremadrettet]

Hvad angår den sidste del af samrådsspørgsmål Å, om hvad jeg agter at gøre fremadrettet, så har jeg netop haft muligheden for at indgå i en konstruktiv dialog med KL, DH og Dansk Socialrådgiverforening om netop denne problemstilling.

Helt specifikt drøftede vi problemstillingen den 3. maj til første møde i partnerskabet om tillid og retssikkerhed på handicapområdet.

Jeg håber, at vores drøftelse der kan være med til at holde fokus på formålet med servicelovens hjælperordninger, som jeg beskrev indledningsvis, så alle involverede parter kan være med til at understøtte, at ordningerne altid tilkendes i overensstemmelse med reglerne.

Hvad angår det økonomiske perspektiv, så anerkender jeg, at hjælperordningerne også er ressourcekrævende – hvilket kommunerne også er kompenseret for. Men økonomisk krise og en tidligere borgerlig regering, der ikke lod velfærds Kronerne følge med det stigende antal børn og ældre, har også presset den kommunale økonomi. Det anerkender jeg også. Dét har denne regering som ambition at rette op på.

Derfor har vi også allerede løftet kommunernes økonomi med mere end 3 mia. kr. i de seneste to økonomiaftaler med kommunerne. Ligesom vi har gennemført en udligningsreform, der sikrer en større omfordeling fra de velstillede kommuner til de økonomisk udfordrede kommuner, så der er råd til en ordentlig velfærd i alle kommuner.

Derudover har jeg igangsat et internt arbejde i ministeriet med at se på hjælperordningerne, som skal kortlægge problemstillingerne på området.

Det interne arbejde skal kortlægge de væsentlige problemstillinger omkring hjælperordningerne, som f.eks. brugen af rådighedstimer, som også indgår i dette samråd

og mulighederne for at ligestille den hjælp, man får i §§ 95 og 96.

På baggrund af kortlægningen skal arbejdet give bud på mulige løsningsforslag på de væsentlige problematikker.

[Samrådsspørgsmål AA – Rådighedstimer]

I samrådsspørgsmål AA bliver jeg bedt om at redegøre for, hvad jeg agter at gøre for at stoppe en kommunal praksis, hvor kommuner udmåler rådighedstimer i hjælperordninger i et omfang, der indebærer, at rådighedstimer ikke kun anvendes i helt særlige tilfælde, men erstatter almindelige løntimer i situationer, hvor borgeren er afhængig af hjælp fra sin personlige hjælper.

På dette punkt er lovgivningen allerede meget klar:

Kommunerne kan *kun* i helt særlige tilfælde, hvor hjælperen er til stede, men kun undtagelsesvis udfører aktiviteter for borgeren, udmåle rådighedstimer.

Ved rådighedstimer skal der altså forstås timer, hvor hjælperen er til stede, men hvor hjælperen kun helt undtagelsesvis udfører hjælp for borgeren. Det kan f.eks. være i forbindelse med delt tjeneste eller ved et mere spredt hjælpebehov.

Det er altså hverken acceptabelt eller inden for lovgivningens rammer, hvis rådighedstimer anvendes i større omfang end dette.

[Samrådsspørgsmål AB – Ankestyrelsens vejledning af kommuner]

I forlængelse heraf vil jeg gå videre til det sidste samrådsspørgsmål, AB, om Ankestyrelsens praksis i forhold til afgørelser og vejledning vedrørende anvendelse af rådighedstimer i hjælperordninger.

Her bliver der også spurgt til, hvad jeg agter at gøre i anledning af FOAs kritik af Ankestyrelsen, som er rejst i en åben henvendelse til mig.

FOA anfører bl.a., at Ankestyrelsen i flere tilfælde i afgørelser og i sin vejledning går direkte ind i fortolkningen af overenskomster eller vejleder om, at overenskomster ikke skal følges i forhold til beregning af tilskud i BPA-ordninger, f.eks. når det gælder honorering af rådighedstimer.

Til brug for svaret på dette spørgsmål har jeg indhentet en udtalelse fra Ankestyrelsen.

Styrelsen har oplyst, at de alene træffer afgørelser og vejleder om forståelsen af serviceloven og udmålingsbekendtgørelsen.

Ankestyrelsen har også oplyst, at det er deres vurdering, at kommunen også ved beregning af tilskud til dækning af rådighedstimer skal tage udgangspunkt i grundlønnen for sammenlignelige faggrupper og anvende dette udgangspunkt ved beregningen af tilskuddet.

Jeg vil på baggrund af kritikken af Ankestyrelsen invitere FOA til en drøftelse heraf, ligesom mit ministerium allerede i er kontakt med Ankestyrelsen om sagen, så eventuelle misforståelser kan ryddes af vejen.

[Afslutning]

Hvis jeg så skal samle lidt op her til sidst:

Intentionen med hjælperordningerne er, at de skal skabe mulighed for en helhedsorienteret hjælp for borgere med et omfattende hjælpebehov.

Men når jeg gennem nogen tid er blevet opmærksom på udfordringer ved hjælperordningerne, og der samtidig fra

flere sider bliver givet udtryk for bekymringer, vil jeg selvfølgelig gerne se nærmere på det.

For det skal ikke være en kamp at få den nødvendige hjælp.

Derfor vil jeg naturligvis også medtage problemstillinger om tilkendelse af hjælperordningerne, anvendelsen af rådighedstimer og øvrige relevante problemstillinger i det interne arbejde, som jeg har igangsat på området.

Som nævnt har jeg allerede en konstruktiv dialog med KL, DH og Dansk Socialrådgiverforening i partnerskabet for tillid og retssikkerhed, hvor tror jeg, at vi sammen kan understøtte, at hjælperordningerne ikke undermineres.

Vi har i regeringen allerede har løftet kommunernes økonomi med mere end 3 mia. kr. i de seneste to økonomiaftaler – vi har dækket demografien og mere til. Så kommunerne får bedre mulighed for at prioritere hjælpen til mennesker med handicap. Herunder, at mennesker, der efter en konkret og individuel vurdering har brug for en hjælperordning, kan få en sådan.

For formålet med hjælperordningerne er at skabe grundlag for fleksible ordninger, der tager udgangspunkt i borgerens

hjælpebehov og selvbestemmelse, så borgeren kan fastholde eller opbygge et selvstændigt liv.

Og det vil jeg fortsat værne om.

Tak for ordet.